

Muhammed (s.a.v.) Risâletinde Güzel Ahlâk

Unsurlar:

- 1- İslâm güzel ahlakın dini.
- 2- Ahlakların çöküntüsü, milletlerin çöküntüsüne sebep olur.
- 3- Ahlak, sahih ibadertlerin semeresidir.
- 4- Ahlaklarımızı nasıl güzelleştiririz?

Deliller:

Kur'ân-ı Kerîm'den deliller:

- 1- "Sen elbette yüce bir ahlâk üzeresin." (Kalem suresi, 4. ayet)
- 2- "Sen af yolunu tut, İyiliği emret, cahillerden yüz çevir." (A'râf suresi, 199. ayet)
- 3- "Allah'a çağırın, salih amel işleyen ve (kuşkusuz ben müslümanlardanım) diyenden daha güzel sözlü kimdir? İyilikle kötülük bir olmaz. Kötülüğü en güzel bir şekilde sav. Bir de bakarsın ki, seninle arasında düşmanlık bulunan kimse sanki sıcak bir dost oluvermiştir. Bu güzel davranışa ancak sabredenler kavuşturulur. Buna ancak (hayırdan ve olgunluktan) büyük payı olanlar kavuşturulur." (Fussilet suresi, 33-35.. ayetler)
- 4- "Rahmân'ın kulları, yeryüzünde vakar ve tevazu ile yürüyen kimselerdir. Cahiller onlara laf attıkları zaman (selâm) der (geçer)ler."(Furkân suresi, 63. ayet)
- 5- "Yavrum! Namazı dosdoğru kıl. İyiliği emret. Kötülükten alıkoy. Başına gelen musibetlere karşı sabırlı ol. Çünkü bunlar kesin olarak emredilmiş işlerdendir. Küçümseyerek surat asıp insanlardan yüz çevirme ve yeryüzünde böbürlenerek yürüme! Çünkü Allah hiç bir kibirleneni, övüneni sevmez. Yürüyüşünde tabî ol. Sesini alçalt. Çünkü seslerin en çirkinini, şüphesiz eşeklerin sesidir!" (Lokmân suresi, 17-19. ayetler)
- 6- " (Ey Muhammed!) Kitaptan sana vahyolunanı oku, namazı da dosdoğru kıl. Çünkü namaz, insanı hayâsızlıktan ve kötülükten alıkor. Allah'ı anmak (olan namaz) elbette en büyük ibadettir. Allah, yaptıklarınızı biliyor. İçlerinden zulmedenler hariç Kitap ehli ile ancak en güzel bir yola mücadele edin ve (onlara) şöyle deyin: (Biz, bize indirilene de, size indirilene de inandık. Bizim ilâhımız ve sizin ilâhınız birdir (aynı ilâhtır). Biz sadece O'na teslim olmuş kimseleriz." (Ankebû t suresi, 45-46. ayetler.)
- 7- "Hac (ayları), bilinen aylardır. Kim o aylarda hacca başlarsa, artık ona hacda cinsel ilişki, günaha sapmak, kavga etmek yoktur. Siz ne hayır yaparsanız, Allah onu bilir. (Ahiret için) azık toplayın. Kuşkusuz, azığın en hayırlısı takva (Allah'a karşı gelmekten sakınma)dır. Ey akıl sahipleri, bana karşı gelmekten sakının." (Bakara suresi, 197. ayet)
- 8- "Yemin edip duran, aşağılık, daima kusur arayıp kınayan durmadan söz taşıyan, iyiliği hep engelleyen, saldırgan, günaha dadanmış, kaba saba; bütün

bunların ötesinde bir de soysuz olan kimseye mal ve oğulları vardır diye, sakın boyun eğme. Âyetlerimiz kendisine okunduğu zaman (Öncekilerin masalları!)der. Yakında biz onun burnunu damğalayacağız." (Kalem suresi, 10-16. ayetler)

Nebevî Sünnetinden deliller:

- 1- Nevvâs b. Sem'ân El-Ensârî'den naklen rivayet etti. {Şöyle demiş} : Resûlullah (Sallailahü Aleyhi ve Sellem) iyilik ve günahı sordum da şöyle buyurmuştur : « İyilik, ahlâkın güzelliğidir. Günah ise, kalbinde gıcık yapan ve başkalarının muttali olmasından hoşlanmadığın şeydir.»
- 2- Ebû'd Derdâ (r.a.)'den rivâyet edildiğine, Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: "Kıyamet günü mü'minin mizanında hiçbir şey güzel ahlaktan daha ağır değildir. Allah kaba ve ahlaksız kişileri asla sevmez." (Ebû Dâvûd, Edeb: 5)
- 3- Ebu Hüreyre (r. Anh)'dan Resûlullah (Sallailahü Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: "Muhakkak ki yüce ahlakı tamamlamak için gönderildim."
- 4- Ebû Zer (r.a.)'den rivâyet edildiğine, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: "Nerede olursan ol Allah'a karşı sorumluluk bilinciyle yaşa, işlediğin bir günahın arkasından hemen bir sevap işle ki onu imha edip yok etsin. İnsanlara güzel ahlakla muamele et."
- 5- Ebu Hüreyre (Allah Ondan razı olsun)'den rivayet edildiğine göre Rasulullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: "İmanı en olgun olan kimseler ahlakı en güzel olan kimselerdir. En hayırlılarınız hanımları için en hayırlı davranışta bulunanlardır."
- 6- Sa'd ibn Hişâm ibn Âmir El-Ansârî'den: "Hz. Âişe annemiz kendisine Allah Rasûlü'nün ahlakının nasıl olduğunu sordum. Bana şöyle sorarak demiştir. (Sen Kur'ân okumaz mısın?) Ben de: (Evet Kur'ân'ı okuyorum) diyerek cevap verdim. O, Peygamber (s.a.v.)'in ahlakı Kur'ân idi, demiştir. "
- 7- Aişe (r.anhâ)'dan (rivayet edilmiştir); dedi ki: Rasûlullah (s.a.v.)'i (şöyle) derken işittim: "Muhakkak ki mü'min, ahlâkının güzelliği sebebi ile (gündüzleri) oruç tutan (ve geceleri de) Allah'a ibâdetle geçiren kimsenin derecesine ulaşır."
- 8- Câbir (r.a.)'den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: "Kıyamet günü bana en sevgili ve en yakın olanınız: Ahlakı en güzel olanlarınızdır. Kıyamet günü bana en sevimsiz ve benden en uzak olacak olanlar dengesiz biçimde saçmalayıp boşboğazlıkla insanları rahatsız edenlerle mütefeyhiklerdir." Ashab: Ey Allah'ın Rasûlü! Dediler: Dengesiz ve boşboğazları anladık fakat bu mütefeyhikler kimdir? deyince Rasûlullah

(s.a.v.) şöyle buyurdu: “Ululuk taslayıp kibirli davrananlardır.” (Tirmizî rivâyet etmiştir.

Konu:

Şüphesiz ki, İslâm Dini yüceliğinin yönleri çeşitlidir. En güzel ahlakı yansıtan Şeriat ve ahlak dininin olduğunu, insani güzel değerleri topladığını onun yüceliğindedir. Bu dinin yüceliği, hayat bütün yanları kapsamasındadır. En faziletli işlere ve iyilikler yapmaya davet eder ve kötü işlerden uzak durmaya emretmektedir.

Sabır, merhamet, vefakârlık, sadık olmak, emanete hıyanet olmamak, kerim olmak (cömert olmak), utangaçlık, iyi huylu olmak, mütevazî olmak, mertlik, adil olmak (adelet), ihsan etmek, insanların ihtiyaçlarını karşılamak ve onlara iyilik yapmak, insanların ayıplarına ve avert yerlerine göz yummak, eziyet çekirtmemek, güler yüzlü olmak, tatlı dil ile konuşmak, insanların aralarını düzeltmek, büyüklere saygı göstermek, diğerleri kendilerine tercih etmek, diğerlerin duygularına saygı göstermek ilh. İslam onlarına davet eden ve onlarına teşvik eden iyiliklerdendir. Allahu Te'âlâ, bu meseleye işaret ederek şöyle buyurmuştur: "Şüphesiz ki bu Kur'ân, insanları en doğru yola iletir ve salih amel işleyen mü'minlere büyük bir ecir olduğunu müjdeler. " (İsrâ suresi, 9. ayet).

Kur'ân ve Sünnette, bu konuyla ilgili metinler bulunmaktadır. Bunlardan Allahu Te'âlâ, A'râf suresinde, peygamberi emrederek şöyle buyurdu: "Sen af yolunu tut, İyiliği emret, cahillerden yüz çevir." (A'râf suresi, 199. ayet) ve Allahu Te'âlâ Bakara suresinde şöyle buyurdu: "İnsanlara güzel sözler söyleyin. " (Bakara suresi, 83. ayet). Ve Nisâ suresinde şöyle buyurdu: "Bir sadaka vermeyi, yahut iyilik yapmayı, yahut insanların arasını düzeltmeyi emredenleri hariç, onların aralarındaki gizli konuşmaların çoğunda hiç bir hayır yoktur. Kim bunları sırf Allah'ın rızasını kazanmak için yaparsa, biz ona büyük bir mükâfat vereceğiz. " (Nisâ suresi, 114. ayet). Bu hususta ayetler çoktur. Kim Kur'ân ayetleri iyice düşünürse, güzel ahlaka davet eden çok ayetler bulacaktır.

Nebevi Sünnetinin metinleri, insan hayatında, ahlakın önemine tekit etmiştir. Güzel ahlaklı insana güzel ecir verileceğini kesinleşmiştir. Ondan, Resû lullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: " Birr, ahlâk güzelliğidir." (Müslim onu rivayet etmiştir). Ve Birr: her iyilik türlerini kapsayan isimdir. Ve (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: "Kıyamet Günü kulun mizanında güzel ahlaktan daha ağır gelecek hiçbir şey yoktur. " Başka bir rivayette: "Kıyamet Günü kulun mizanında güzel ahlaktan daha ağır gelecek hiçbir şey yoktur. Doğrusu Yüce Allah, seviyesiz ve çirkin olana buğzeder.". (Türmizi süneninde, Ebû'd Derdâ (r.a.)'den rivayet etmiştir.)

Resû lullah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem), insanları güzel ve yüce ahlaklı sahip olmalarına hep teşvik ediyordu. Peygamber (s.a.v.) hadislerinde bir kere şöyle buyuruyor ki: "Mü'minlerin iman bakımından en iyi olanları ahlaken en iyi olanıdır. Hayırlarınız hanımlarına karşı hayırlı olanlardır. " (Ahmed müsnedi). Ve

Peygamberimiz (s.a.v.)'e: " Hangi mü'minler daha iyi " soruldu, " ahlaken en iyi olanlarıdır " diyerek cevap verdi.(İbn Mâce Sünenleri), Rasûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'a neyin insanları cennete soktuğundan soruldu: "Allah karşısında takvalı olmak ve güzel ahlak!" buyurmuştur. " (Sünen et-Tirmizî) ve peygamberimiz (s.a.v.) güzel ahlak, sevgisinin sebeplerini yapıp şöyle buyurmuştur: "Doğrusu Kıyamet Günü meclisime en yakın ve bana en dost olanlarınız ahlakça en güzel olanlarınızdır.". (Sünen et-Tirmizî).

İslam'da ahlak menzileti büyük ve yüksektir. O, dinin cevheridir. Peygamber (s.a.v.)'e "Din nedir? " soruldu. Peygamber (s.a.v.), güzel ahlaktır!, buyurdu. (Müslim onu rivayet etti). Hatta peygamber (s.a.v.), ahlaka en büyük önem vermiştir. Zira, peygamber (s.a.v.) onun peygamberliğinin birinci amacı, güzel ahlakı tamamlamaktır. Resû lullah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: "Ben ancak ve ancak güzel ahlakı tamamlamak için gönderildim." (Buharî, El-Edep El-müfred). Hatta, peygamberlikten önce, (s.a.v.)'e es-Sâdiku ül- Emîn ile vasflandırıyorlar. Resû lullah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) sadık (gereçek) iman ile bağlamış islamî güzel ahlaktır. Peygamber (s.a.v.), yüce ahlakın en güzel örneğidir. Bunun için Allahu Te'âlâ, onu "Sen elbette yüce bir ahlâk üzeresin." Buyurduyuyla vasfetmiştir. (Kalem suresi, 4. ayet). O şahadet (şahitlik), Allah'tan ne kadar yüce ve büyük bir şahitliktir. O (s.a.v.), bütün insanların en güzel ahlaklı insanı olmuştur. Resul-i Ekrem (aleyhi ekmelüssalavâti ve etemmütteslîmât), Kur'ân'ın öğüt ve yasaklarını yaşamında, uygulaması onun ne kadar üstün bir insan olduğuna en güzel örnektir. Peygamberimiz bütün güzel ahlakları ve güzellikleri toplamış, örnek bir kişidir. O (s.a.v.) huluk-u ilâhî ile mütehallik yani Allah ahlakı ile ahlaklanmış idi. Onun üstün şahsiyeti Allâh'ı gösteren en nûrâni ve parlak bir aynaydı. Hz. Âişe annemiz kendisine Allah Rasûlü'nün ahlakının nasıl olduğunu sorulunca, "O'nun ahlakı Kur'ân idi." diyerek cevap verdi.

Hız. Muhammed (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) güzel ahlakı.

Hız. Muhammed (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) Kur'ânı ahlakların en güzel öreneğidir. Güzel huluk bakımından en iyi insan idi. İnsanların en iyi güzel Ahlak sahibi, onların en merhametli, konuşmada onların doğru söyleyeni, onların en iyi söz tutanı, onların en cömerdi, bütün insanların efendisi olduğuna rağmen onların en alçak gönül sahibi, onu (s.a.v.) her göreni ona sonsuz saygı gösterdi. kim onunla muamele etmişse, onu çok sevdi. Ümmülmüminîn Hz. Aişe onu şöyle vafsetti: "Sen Sıla-i Rahım yapıyorsun, muhtaçlara yardım edersin ve hak yapmaya ve söylemeye teşvik edersin " ve Allahu Te'âlâ, onu şöyle buyurduyuyla vafsetti: "Allah'ın rahmeti sayesinde sen onlara karşı yumuşak davrandın. Eğer kaba, katı yürekli olsaydın, onlar senin etrafından dağılıp giderlerdi. Artık sen onları affet. Onlar için Allah'tan bağışlama dile. İş konusunda onlarla müşavere et. Bir kere de karar verip azmettin mi, artık Allah'a tevekkül et, (ona dayanıp güven). Şüphesiz Allah, tevekkül edenleri sever. " (Âl-i İmrân suresi, 159. ayet). Bu güzel ve yüce ahlakla peygamber (s.a.v.) kalpler ve akıllar malik olmuştur.

Peygamber (s.a.v.) ashabını bu güzel ahlak üzerine terbiye etmiştir. Ebû Zer (r.a.)'den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: "Nerede olursan ol Allah'a karşı sorumluluk bilinciyle yaşa, işlediğin bir günahın arkasından hemen bir sevap işle ki onu imha edip yok etsin. İnsanlara güzel ahlakla muamele et." Onlardan güzel ahlak sahip olmalarını istemiştir. Peygamberin ashabı ondan merhamet, bağışlama ve afv öğrenip de güzel ahlakın en güzel örneği vermişlerdir. Peygamber (s.a.v.) Mekke'den Medine'ye göç ettiği zaman ve Mühâcirîn ve Ensâr arasında kardeşlik ettiği zaman, bir Ensârî, bir Mühâcire yarım mallını vermiştir. İnsânî ahlaklar, atâ (vermek) ilkesi üzerinde dayanmaktadır. Kur'ân, bunu kanıtlayan çok güzel örnekler zikretmiştir. Bu güzel örnekler fertlere has değildir. Ancak bütün müslümanlar sıfatını olmuştur. Allahu Te'âlâ şöyle buyurmuştur: "Kendileri son derece ihtiyaç içinde bulunsalar bile onları kendilerine tercih ederler." (Haşr suresi, 9. ayet)

Bunun için, onlar bu güzel ahlaklarıyla ümmetlerin beyleri idiler ve dünyanın merceği altına alınmışlardır. İnsanlar, onların iyi davranışlarını ve güzel ahlaklarını görünce, İslam dinine bölük bölük girmişlerdir. Ama doğru yoldan ve doğruluktan ayrılınca ve bu güzel ahlakı bıraktığında, güzel örnek kaybolup de değerler ortadan kaldırılmış ve anlayışlar değiştirmiştir. İmam Malik (r.a.) şöyle demiştir: Bu ümmetin şimdikininkin nesli islah edilmesi, sadece ümmetinin ilk nesilinin olması gibidir.

Güzel ahlak, milletler çöküntüden korur ve anarşi ve gargaşadan himaye eder. Bunun için, ahlak çöküntüsünden sakındırmak lazımdı. Sehl ibn Sad es-Sâidî (r.a.)'dan Resulullah (s.a.v.)'in şöyle buyurduğunda işitmiştir: "Allah cömerttir, cömertliği ve güzel ahlakı sever, kötü ahlakı sevmez."

Ahlakla ümmetler yaşar ve dünyada kalır, ahlak çöküntüsüyle ümmetler çöküntüye uğrar. Çok medeniyetler çöküntüye uğrayıp da dünyadan mahvolunmuştur. Bu mahvolunup giden medeniyeteler, çöküntülerinin sebebi sadece iktisat çöküntüsü ve askeri gücünü zayılamasıyla değil, ahlaklarını çöküntüsüyle çökmüştür.

Şairler Amiri Ahmet Şveki bu mesele hakkında şöyle demiştir:

Ümmetler ahlakları ile yaşarlar	ahlakı olmayan millet çöküntüye uğrar
---------------------------------	---------------------------------------

Kur'ân ve Sünnetteki ibadetler ve farzlar iyice düşünürsek, müslüman davranışlarını tehzip etmek ve ahlakını düzeltmek, ibadetlerin en önemli amaçlarını buluruz. İslamdaki bütün ibadetlerin (Namaz, zekat, oruç ve hac), müslüman ahlakına güzel etkileri görüyoruz. Hatta bu ibadetlerin etkisi fertlerden topluma geçer ve toplumun bütün fertlerini güzel bir şekilde etkiler. Bütün dinlerdeki ibadetler, insanla yükseltmek için farz kılınmıştır. Namazdan hikmet, Allahu Te'âlâ şu ayette beyan etmiştir: " (Ey Muhammed!) Kitaptan sana vahyolunanı oku, namazı da dosdoğru kıl. Çünkü namaz, insanı hayâsızlıktan ve kötülükten alıkoy. Allah'ı anmak (olan namaz)

elbette en büyük ibadettir. Allah, yaptıklarınızı biliyor." (Ankebû t suresi, 45. ayet.). Namazın gereçeği, kötü şeylerden uzak durmak ve kötü sözler ve işleri terketmektir.

İbn Abbas (radiyaallahu anhuma)'dan gelen rivayette Resû lullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: Allahu Te'âlâ: " Namazı sadece büyüklüğüme tevazu eden, kullarıma kibirlenmeyen, gece uyurken bana isyan etmeye ısrar etmeyen, gündüzü beni zikir etmekle geçiren, ve miskinleri, İbnilsebil (yolda kalmış yolcu) ve dul kadını merhmet edenve yaralı kişi merhmet eden kişiden kabul ederim)." (Bazzâr onu rivayet etmiştir) ve İbn Mesut (r.a.)'den Resulullah şöyle buyurmuştur: "Kim onun namazı, marufu emretmeyen ve münkerden nehyetmeyen kişi, onun namazı, sadece Allah yolundan uzaklaştırır. " (Tabarâni sahih isnat ile rivayet etti.). Onun namazını, gerek kavlen (söyleyerek) gerek fiilen (yaparak) kötü amellerden uzak durmayan kişi, onun namazı, namazın önemli amaçlarından önemli bir amaç gerçekleşmemiş olur.

Zekât, oruç, hac ve bütün ibadetler, nefsi temizlemek ve güzel ahlaklı sahip haline yükseltmek için farz kılınmıştır. Allahu Te'âlâ şöyle buyurmuştur: " Onların mallarından, onları kendisiyle arındıracağın ve temizleyeceğin bir sadaka (zekât) al ve onlara dua et. Çünkü senin duan onlar için sükûnettir (Onların kalplerini yatıştırır.) Allah, hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir. " (Tevbe süresi, 103. ayet). Bunun için Hz. Peygamberimiz (s.a.v.) Müslüman vereceği vacip olan, sadaka kelimesinin anlamını genişlemiştir. Ebü Zer (r.a.)'dan Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: " (Mümin) kardeşine tebessüm etmen sadakadır. İyiliği emredip kötülükten nehyetmen sadakadır. Yolunu kaybeden kimseye yol göstermen sadakadır. Yoldan taş, diken, kemik gibi şeyleri kaldırıp atman da senin için sadakadır." (Bezzar onu rivayet etmiştir).

Oruç farzı Allah korunurlar diye kullarına farz kıldığı ibadetlerden biridir. Rabbimizin oruç tutmaktan istediği gayet ve amaç Allahtan korkmaktır. Allahu Te'âlâ şöyle buyurmuştur: "Ey iman edenler! Allaha karşı gelmekten sakınmanız için, oruç sizden öncekilere farz kılındığı gibi size de farz kılındı." (Bakara suresi, 183.ayet). Müslüman iradetini, oruç tutmasıyla kuvvetlendirilir ve ahlakını ve şehvetini tutmaya alışmaktadır. Ebü Hureyre(r.a.)'den rivayet edildiğine: Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: "Ouç bir kalkandır. Oruçlu kimse kötü söz söylemesin ve cahillik yapmasın (yânî Câhiliyet fiillerinden birşey yapmasın). Eğer herhangi bir kimse kendisiyle döğüşmeye yâhut söğüşmeye girişirse, ona iki defa 'Ben oruçluyum' desin.". Demek ki birinin tuttuğu orucun kendisini kötü ahlak ve rezilelerden koruması gerekir. Oruçlu müslumanın tavrını ve ahlakını düzelten bir iz bırakmalıdır.

Allahu Te'âlâ Hac farzının hakkında şöyle buyurmuştur: "Hac, bilinen aylardadır. Kim o aylarda hacca başlarsa, artık ona hacda cinsel ilişki günaha sapsak, kavga etmek yoktur. Ne hayır işlerseniz Allah onu bilir. (Ey mü'minler! Ahiret için) azık edinin. Bilin ki azığın en hayırlısı takvadır. Ey akıl sahipleri! Benden (emirlerime muhalefetten) sakının.". Ebü Hüreyre (r.a.)'dan rivayet edildiğine, Peygamberi (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: "Bir kimse şu Beyât'e gelir de kötü sözler söylemez ve günah

işlemezse demiş : Resûlullah (memleketine) annesinin doğurduğu gibi döner." (Müslim onu rivayet etmiştir)

İbadet, fert ve toplum üzerine olumlu bir etki bırakması gerekir. Bu ibadet, insanın huyunu ve davranışlarını düzeltip üzerine etkilemezse, o zaman, bu ibadetin ne değeri ne de faydası olur ahirette. Çünkü kötü ahlak "ateşin odunu yediği gibi" bu ibadetleri ve iyilikleri yer . Ebû Hüreyre (r.a.)'den rivâyet edildiğine göre, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: " İflas eden kimdir? Biliyor musunuz?" Ashap: "Ey Allah'ın Rasûlü! Bize göre, müflis parası ve malı olmayan kimsedir" dediler. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: "Ümmetimin müflisi o kimsedir ki kıyamet günü kıldığı namazıyla tuttuğu orucuyla ve verdiği zekatıyla getirilecek aynı zamanda işlediği günahlardan; sövdüğü zina isnadında bulunduğu, haksız yere mal yediği ve haksız yere kan akıttığı ve ona buna vurduğu şerlerde ortaya konacaktır. Ve böylece o kişi yaptıklarının hesabını vermeye oturacak ve yaptığı kötülüklerle karşılık iyilikleri takas edilecektir. İyilikleri bitince takas işlemi onun günahlarının buna verilmesi bunun sevaplarının da ona verilmesiyle devam edilecektir. Sonucunda da cezasını ateşle çekmek üzere Cehenneme atılacaktır. İşte müflis budur." (Ahmed onu rivayet etmiştir)

Güzel ahlaklar tüm kainatları da içerir. Müslüman ve gayri müslüman arasında herhangi bir ayrı yok, herkes insanlıkta kardeştir. Allahu Te'âlâ şöyle buyuruyor ki: "Biz, hakikaten insanoğlunu şan ve şeref sahibi kıldık. Onları, (cesitli nakil vasıtaları ile) karada ve denizde tasıdık; kendilerine güzel güzel rızıklar verdik; yine onları, yarattıklarımızın birçoğundan cidden üstün kıldık." (İsrâ suresi, 70. ayet). Ve peygamber (s.a.v.)'in önünden geçen bir cenaze için ayağa kalktığında ve kendisine yahudi cenazesi olduğunu söylenince, bu da bir nefis değil miydi? demiştir. (Buhârî onu rivayet etmiştir.). Allahu Te'âlâ şöyle buyuruyor ki: " İçlerinden zulmedenleri bir yana, ehl-i kitapla ancak en güzel yoldan mücadele edin ve deyin ki: Bize indirilene de, size indirilene de iman ettik. Bizim Tanrımız da sizin Tanrınız da birdir ve biz O'na teslim olmuşuzdur." (Ankebût suresi, 46. ayet). Mûcâhid (r.a.)'den rivâyet edildiğine: "Abdullah b. Amr'in (radiya Allahu anhuma) ev halkı için bir koyun kesilmişti. Eve geldiğinde şöyle dedi. Yahudi komşumuza bunun etinden hediye verdiniz mi? Yahudi komşumuza bunun etinden hediye verdiniz mi? Rasûlullah (s.a.v.)'den işittim şöyle diyordu: Cebrail (a.s.) bana devamlı komşuluk hakkını tavsiye etti ki, ben komşuyu komşuya varis kılacağımı sandım." (Tirmizî onu rivayet etmiştir.)

Güzel ahlaklar, sadece insanoğluna has değil, güzel ahlaklar hayvanları da içerir. Allah bir adamın suladığı bir köpek için cennete girdirmiştir. Ebû Hüreyre(r.a.)'den rivayet edildiğine, Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: "Bir adam bir yolda yürüdüğü sırada bir köpek ile karşılaştı ki, susuzluktan dilini çıkarıp soluyor, yaş toprağı yiyordu. Bu adam ayakkabısının içine su doldurdu, köpeği suladı. Bu amelinden dolayı Allah bu kulunu övdü ve onu mağfiret eyledi." (Buhârî onu rivayet etmiştir)

Öte yandan da bir kadın, bir kedinin yüzünden cehenneme girdi ; Abdullah ibn Ömer(radıya Allahu anhuma)'den: Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: "Bir kadın aç ölünceye kadar habsettiği bir kedi sebebiyle cehenneme girdi de azap edildi". Devamla Rasûlullah: "Allah en iyi bilir ki, yâhud cehennemın bekçisi Mâlik bu kadına: — Ey kadın, sen bu kediyi habsettiğin zaman onu yedirmedi, içirmedin, yerini böceklerinden (nasibini bulup) yemesi için de salıvermedi demiş (ve kadının ukubet sebebini bildirmiş)." (Buhârî onu rivayet etmiştir)

Ahlaklarımızı ve toplumlarımızı yükseltmek istersek, bir güzel öreneğimiz olaması gerekir. Güzel örnek, ahlak oluşmasında temel bir unsurdur. Allahu Te'âlâ şöyle buyurmuştur: "Andolsun ki, Resulullah, sizin için, Allah'a ve ahiret gününe kavuşmayı umanlar ve Allah'ı çok zikredenler için güzel bir örnektir." (Ahzâb suresi, 21. ayet). Demek ki baba çocuğuna bir örnektir. Resulullah (s.a.v.) bize doğan çocuk temiz fitrat üzere doğar demiştir. Allah tüm insanları aynı fitrat üzere yaratmıştır, sonra örnek ne ise insana ya iyiye ya da kötüye değiştirir. Ebû Hureyre (r.a.)'dan rivayet edildiğine, Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurdu: "Her doğan çocuk muhakkak fitrat üzere doğar. Sonra anasıyla babası onu Yahûdî yâhut Nasrânî ya da Mecûsî yaparlar... " Bundan sonra Ebû Hüreyre: "O hâlde sen yüzünü birmuvahhid olarak dîne, Allah'ın o fitratına çevir ki, O, insanları bunun üzerine yaratmıştır. Allahın yaratışına hiç bir şey bedel olamaz. Bu, dimdik ayakta duran bir dîndir. Fakat insanların çoğu bilmezler.". 'Rûm suresi, 30. ayet' (Buhârî onu rivayet etmiştir)

Bir de öğretmenin güzel ahlakıyla ve iyi davranışlarıyla öğrencilerine bir örnek olur. Öğrenciler onun hulukıyla ahlaklanırlardır. Birgün İmam Şefîî hizmetçisi Sirâç ile Harû n er-Raşîd'e gitmişler, İmam Şefîî hizmetçisi Sirâc, Harû n er-Raşîd çocuklarının lalası Abûlsamad yanında bırakmıştır. Sirâç İmam Şefîî'ye şöyle demiştir" Ey Abû Abdullah! Onlar Emirülmüminîn çocukları, ve o onların lalasıdır, onu onlara tavsiye edersen! İmam Şefîî, Abûlsamad yanına gelip ve ona şöyle demiştir: (Emirülmüminîn çocuklarının terbiyesinde ilk aşama senin ahlakını ve davranışlarını düzeltmek gerekir. Onların gözleri senin güzlerine bağlı ve tabi olur, sen güzel ve iyi gördüğün şeyler,onlar da o şeyleri güzel ve iyi görürler ve bıraktığın şeyler, onlar da o şeyleri kötü ve çirkin görürler.).... " (Ebû Nuaym Hilyetül-Evliya).

Kayda değer ki, güzel ve yüce ahlak sadece ferde mahsus değildir. Bireysel ahlak da vardır. Adam ve karısı, babalar ve çocukları, ve akrabalar arasındaki aile ahlakı , devletler arasındaki ahlak, ve barış ve savaş ahlakı da vardır.

Allahu Te'âlâ'ya ihlas etmek, güzel ahlak sahip olamsına dua etmek, nefis ve onun şehvetleriyle mücadele etmek, İnsan kendini sorguya çekmek, ve kötü ahlak akibetini düşünmek ve kötü ahlak, ferde ve topluma getirecek zararlara bakmak Kul güzel ve yüce ahlaklı olmasına yardım edenlerdendir.